

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

1 Vtrumne teneatur qua[n]doque homo testimonium ferre.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

riri, atque adeo in carcere aperto sine vllis vinculis mortem expectare quam meretur? Ergo licet fatear, non esse parum omnino rationem, haud tamen est longe dispar, quin & damnatus, ut inedia ablutatur possit à cibis contra iudicis iussa oblatu abstinerere. Neque S. Tho. aliud ait quam quod nemo potest ad hoc condemnari. Et ideo neque ille comedens, neque qui cibos illi porrigerent, nisi specialiter essent prohibiti, peccarent. Ob idq; laudi datur apud

Valer. Val. Maxim. lib. 5. Atheniensis Cimona, quæ partem suam tali damnatum morte, lacte pavit. Attamen nemo illis tenetur tales cibos suppeditare, sicuti extrema extra iudicium patientibus, ut 2. 2. q. 3. 1. art. 2. auctor est S. Thom. Igitur ut ad ipsam

D. Tho. diui doctores rationem reuertamur, quando subdit quod non sumere esset seipsum occidere, non intelligit positivè, quod aiunt, & formaliter, sed reductivè, sicut qui tenetur servare navim, si non servat, censetur submergere. Et idcirco qui sine causa non servaret vitam, se occideret. Puta si quando extra casus iudiciales fuit domus, vel irruit fera, vel appropinquat flamma, non fugeret, suæ esset vitæ prodigus, quia sine causa eam negligit, sui que adeo est interfector, sicuti & qui non damnatus non comederet. Qui autem legitima sententia proiectus esset

Scrupulus. Solutio. leonibus, non teneretur se ab ipsis defendere, quamvis licite posset quia non se sine causa mori sinit, sed quia mortem meretur, vult eam à iudice pati. Sed ais, ille non est damnatus ne comedat, fateor, & ideo potest comedere. Sed tamen quia est damnatus, ne ei ministraret esca quousque exhalet animam, potest (quod probabile reputo) non comedere. Secus autem de illo innocente qui immeritus condemnatus esset. Ille enim fortasse teneretur & de carcere fugere, & comedere si apponeretur panis, præcipue si vita sua vtilis esset reipublicæ. Nam alias nescio an ut tale patientiæ specimen exemplo Christi præberet, liceret ei sententiam iniquam sponte sua ferre, saltem non fugiendo. Postrema autem dubitatio super est de eo qui ad epotandum venenum condemnaretur, quo quidem mortis genere solenni Athenensibus fuit. ingenuos ac proceres enecare, quo & Socrates sublatu est. Videtur namque huiusmodi

Postrema dubitatio.

condemnato id licere, quia hoc non est agere, sed pati, vti si vi aperiretur ei os, cur non posset sponte sua aperire ut carcerium effugeret? Et si esset, v. g. quia condemnatus ut lingue particula ei abscinderetur, dareturque ei opio ut vel parvam sibi ipsi abscinderet, vel maiorem carnis se careret, cur non posset minus detrimendum optare? sicuti de seipso Iosephus refert lib. secundo de Bel. Iudai. cap. 27. quod data sibi optione, maluit vnam sibi ipse manum amputare quam permittere ut ambabus truncaretur. Et si quis condemnaretur ad sanguinis emissionem, per venam quam licet aperire neceret, cur si reus esset artis peritus, id exequi tanquam minister iustitiæ non posset? Ad hæc breviter omnia respondetur, in primis eiu modi leges, atque sententiæ esse iniquas, quippe quibus condemnatus rei seipsum vel occidere vel mutilare. Quapropter Christiana familia illas non permittit. Imo vero neque martyribus eiusmodi iudiciis parere liceret. Secus autem quando actio potius est passio, ut si reus linguam extrahat manumve aut collum licet non pareret, aut patibuli scalam ascendat. Hoc enim non est agere, sed ad crucem se hominem adaptare, sicuti dum in carcere duceris, potes tu ipse ambulare. Ad hiltoriam ergo Iosephi responderetur male fecisse, sicut male faceret qui particulam lingue sibi resicaret, ut cuitaret maius damnum, quia illud medium non erat per se necessarium, sed ex malignitate alterius precipitatis. Secus si putridum haberet membrum, tunc enim tu tibi ipsi, si alius chirurgus non haberetur copia, posses abscindere, sicuti alia quacunque via tibi ipsi mederi.

QVÆSTIO VI.

DE INIVSTITIA TESTIS.

ARTICVLVS I.

Vtrum seneatur quandoque homo testimonium ferre.

Quartum locum in iudicio obtinere persona testis, de qua quatuor examinanda sunt, licet obligatio, sufficiens, reprobata, & culpa. Queritur ergo prinº vtrum quis aliquando

aliquando teneatur testimonium dicere? Et arguitur à parte negatiua. Fraudulenta nemini licita est, quippe cui inuidua malitia inest, qui aut oculum criminem reuelat, id præcipue quod suæ fidei conceditur, infidelis est & fraudulentus, secundum illud Prouerb. 11. Qui ambulat fraudulentè, reuelat arcana, qui autem fidelis est, celat amici commissum, ergo nulli licet talia reuelare secreta, tantum abest ut quispiam teneatur. Secundo arguitur. Si testificari virtus esset, ea maxime conueniret sacerdotibus & clericis, propter eorum maiorem auctoritatem. His enim qui sacra tractant firmior debetur fides & tamen clerici testes esse in causa sanguinis prohibentur, ergo testificari nõ videtur esse virtus. In contrarium est August. ubi ait. Qui veritatem occultat, & qui prodit mendacium, uterque reus est. Ille quia prodere non vult, iste quia nocere desiderat.

Responsio quæstionis, quatuor conclusionibus continetur. Discernendum enim est inter eum, à quo testimonium requiritur, & eum, qui non est requisitus. Prima ergo conclusio est. Quicumque à legitimo iudice secundum formam iuris in testem addicitur, tenetur testimonium ferre. Conclusio inde patet, quod illud est obedientie inunus, & obedire quicumque subditus tenetur maioribus suis iusta precipientibus. Secunda conclusio. Qui occultat crimina interrogatur de quibus neq. infamia præcessit, neque alia iuris causa ex supra nominatis, non tenetur testimonium dicere. Hec itidem est manifesta, quoniam qui cumque tenetur bono proximi nomini cõsulere, celando ejus crimina, nisi legitime compulsus fuerit. Similes ergo sunt regulæ istæ a teste obseruandæ illis quæ reo præscriptæ sunt. Quando vero vel nullus te interrogat, vel ille qui tuus non est iudex, altera tibi est obseruanda distinctio. Enim uero si testimonium tuum necessarium est ad liberandum hominem, vel ab iniusta morte, vel a falsa infamia, vel ab iniquo damno, tunc auscultanda est terra conclusio. Quicumque ab eiusmodi periculis iniique oblati tenetur testimonio suo proximum liberare. Probatu quia charitatis mandato quicumque tenetur proximo suo malum cauere. Exemplum præsto est in elemosyna, quam grauiet patienti porri-

gere quisque tenetur. Est enim & hoc genus quoddam, idemque præcipuum elemosynæ. Quapropter non solum petitus à suo proximo & rogatus obligatur, verum etiam minime fuerit requisitus, tenetur quisque vltro satageretur suum denuntiet testimonium, ubi prodesse potest, ita enim nos admonet Psaltes. Eripere pauperem, & egenum de manu peccatoris liberate. Et Sapiens Prouer. 28. Erue eos qui ducuntur ad mortem. Et ad Rom. 1. Digni sunt morte, non solum qui faciunt, sed etiam quo consentiunt facientibus. Vbi glossa, Consentire est tacere cum possis redarguere. Et eadem ratione cum possit testificari. Quapropter conclusio hæc multo habet patientiorem veritatem in prodendis criminibus, quæ in exitium reipublicæ vergunt. Nam si tunc quicumque tenetur esse accusator, multo æquius testis. Quarta conclusio. Extra casum necessitatis liberandi miserum ab iniuria, vel reipublicam apericulo, solum causa condemnandi reu nemo tenetur sua sponte offerre se in testem nisi iudice compulsus secundum ordinem iuris. Probatu, quia celare tunc veritatẽ, nulla est causa damni vel publici vel priuati. Quare neque iustitiæ ratio, neque charitatis quempiam tunc cogit priuarum ciuem lecerum pandere, quod in pectore habet. At vero conclusiones hæc sic iuxta ordinem S. Th. simpliciter assertas, necesse est exactius perpendere. Existit. n. statim argumentum contra primam quod si tenetur testis euocatus a iudice testimonium ferre, sequeretur quod neutiquam ei liceret sese occidere ne accerseretur. Imò quod si vlla vteretur astutia ne verum testimonium ferret, teneretur restituere damnum quod vel actor vel reus acciperet, cui eius testimonium cõducebat. Hæc. n. illatio inde patet q. ferre tunc testimonium, actus est iustitiæ, iniuria autẽ læsa restõnem postulat. Quod si argõ hoc conuincaris, conseruens subinde apparet vt qui cõtra tenorẽ tertiæ conclusionis èta iudice non vocatus testimonio suo non succurreret iniuriã patienti accipientive damnum, pari rõne teneatur restitutione id resarcire. Consequentiã patet, quia dum S. Th. testimonium Pauli adducit. Non solum qui agunt, sed et qui consentiunt facientibus, opinatut illõ tunc in damnum proximi cõsentire. Quod aut id concedendum nõ sit arguitur sic Primo Soto, de iud. & iure. H. h. ne-

Paulus. Glossa.

Quarta conclusio.

Probõ.

argumẽta cõtra primam conclusionem.

Handwritten marginal notes in red ink, including the word 'Oculus' and other illegible characters.

nemo charitatis lege tenetur Proximum à calamitate eripere, nisi extrema aut graui necessitate prematur, ergo licet quispiam testimonio meo indigeat, vbi ei daturam agitur pecunia, aut fama extra extremum aut graue periculum mortis, nisi à iudice cogar, non teneor obsequium meum ferre. Secunda, Neque vero eiusmodi periculis extremo aut graui eadem charitatis lege succurrere, vllus compellitur, cum detrimento suo. Tertio, est in talibus casibus quispiam charitatis negligens, officium suum non praestiterit, obnoxius subinde non fit restitutioni. Conclusio ergo tertia non est vsque adeo vera vt in super facie sonat. Haec argumenta adducta sunt, vt discrimen pateat, quo inter primam tertiamque conclusionem interest. Enumeratio vero licet vtraque vera sit, prima tamen iustitia lege, tertia vero solo charitatis debito. Per hoc ergo discrimen alia innotescunt. Qui enim se fraude & dolo subduceret ne à iudice vocaretur in testem, profecto si ita esset proximo suum testimonium necessarium, vt ibi tota periclitaretur causa, tunc & grauius peccaret, & restituere tenetur. Nam eiusmodi tunc homo contra iustitiam, dedisset alteri damnum. Et multo peccaret grauius, tenereturque auctius restituere si falsum diceret testimonium, ex quo alteris condemnatio sequeretur. Igitur ad primum argumentum contra tertiam hanc conclusionem respondetur, quod quamuis qui non accersitur à iudice, non debet ex iustitia lege, sed per officium charitatis testimonium suum, est tamen inter hoc atque alias elemosinas differentia, quod in aliis licet extra extremam & grauem necessitatem nemo stringatur dare quod suum est, tamen quando alter tuo indigit testimonio, quoddam ius habet ad illud quia vnicuique mandatum est de proximo suo. Et ideo si absque vllò proiurio detrimento illud possis exhibere, etiam si alter non subeat periculum vitae, sed fama vel pecunia, obligaris charitatis amore. Quem admodum si haberes aliquam scripturam ex qua ius eius & causa dependet, teneris illam producere. Et accedit aliud vinculum singulari, quod alia est ratio necessitatis, cui succurrere tenemur, quando illam quis patitur per iniuriam aut aliquam causalem cladem, quam si il-

lam pateretur per solam inopiam. Etenim cum proximus domo caret, non obligor illi donare, quando vero domus eius ardeat, etiam si sit diues, teneor si possum sine meo nocimento incendium extinguere. Secundo autem argumento concedimus suam conclusionem, videlicet quod nemo cum suo graui periculo aut detrimento cogatur tale officium charitatis praestare, quin vtro nec cum detrimento suorum. Vt si filius esset cum patre meo, non teneret measponte contra eum prodire testis. Sicut si idem meus parens aggrederetur nudo gladio innocentem, quem defendere ego non possem, nisi eandem parentem occidendo, non teneor. Et pariter ad tertium respondetur, quod vbi solum charitatis obsequium & manus omittitur, nulla nascitur restitutionis obligatio. Praeterea ex quarta conclusione non nihil exoritur difficultatis. Apparet enim quod etiam extra calumliberandi innocentem, ad nocentis condemnationem compellatur iure quisque nondum à iudice accersitus, ostendere se in testem, tunc scilicet quando legitime accusatus est. Neque solutio S. Thom. vero similis est, vbi ait quod neque si accusatori periculum imminet, curare hoc debeat testis. Nam quando accusator accusare constringitur, videtur & testis ad testificandum subinde compelli, alias iniqua esset accusatoris conditio scilicet qui teneret vt immergere se in causam vbi in probatione deficeret. Respondetur quod Sanct. Tho. praesens loquitur vbi accusator non tenebatur accusare. Et ideo subdit, quia ipse in hoc periculum sponte se iniecit. Tunc enim nemo illi tenetur fauere, sicuti reo iniuriam contra suam voluntatem patienti. Et in hoc casu verum habet illud Augustini super verbo Abraham, Gen. 12. Dic quod soror mea es, veritatem celare licet non mendacium dicere. 1. 2. q. 2. canon Ne quis. Quando autem obligatio est accusandi, vt in criminibus bono publico exitialibus, tunc quicumque tenetur etiam non vocatus proficere in testem.

Ad primum igitur argumentum respondetur distinguendos esse secretorum gradus (vt superiori quaestione dictum est) solum enim sacramentalis confessionis, nulla esse potest neque vero excogitari causa, nisi expressa esset Dei reuelatio, ob quam detegendum esset. Et in hoc casu verum habet pro uerbum

Ad primum arg.

verbum citatum. Effer enim illa sacrilega fraudulenta & infidelitas, dixerim sacramentalis confessionis. Nam vulgaris conuictio de regendi alijs secreta sub sigillo confessionis, etiam si genibus flexis signum crucis & Confiteor præmittatur, nisi fiat integra confessio omnium peccatorum, non obligat ad sigillum confessionis, sed ad sigillum seculare. Et ideo cum iuridice requiruntur, possunt ac debent talia secreta nullo obstante iuramento seruandi, reuelari iudici, puta si sint pestifera reipublica, debent statim accusatione deferri in aures iudicis. Et si sint in periculum graue tertie personæ, cui non potest aliter occurrere, vel si euocetis in testem. Accita tales casus tenetur quisque seruare secretum, aliter ius naturæ frangeretque morale crimen, & in leuibus, venialis culpa. Quapropter extra casus modo nominatos, in re dubia potius inclinandum est ad seruandum secretum proximi, quam ad proleudum. Vt si iudex solum a te querat an scias aliquid, & tu tantum audisti, non vidisti, potes dicere, nescio, quia quod audiui, non scimus. Si autem iuste interrogas an audieris, fateri cogeris. Item vidisti fieri homicidium, etiam cum alijs contestibus interrogaris tamen per viam inquisitionis, non teneris respondere, nisi vel infamia præcesserit vel indicia. Si autem procedatur via accusationis, etiam si solus videris, teneris adductus in testem testimonium fere. Reus autem tunc interrogari iuste non potest absque vno præiuro, iuratoque idoneo teste. Ad secundum autem iam satis supra responsum est. Quæstione enim prima huius libri causam reddidimus quare clerici criminalium iudices esse non possunt, videlicet ne qui sacramenta, cædis cruore commaculentur. Eodemque ratione quæstione quinta, diximus interdictum eis esse in eisdem causis accusare, ac subinde modo dicimus nefas quoque esse testificari.

ARTICVLVS III.

Utrum duorum vel trium testimonium in iudicio sufficiat.

Sequitur secundo loco de testimonio sufficientia, utrum duo vel tres satis sint? *Primum argum.* Et arguitur a parte negatiua. Testimo-

nium vt fidem faciat, concors esse debet, contingit autem si penumero duos & tres testes re aliqua discordare, eiusmodi ergo testimonium non est legitimum.

a parte negatiua.

Secundo In nonnullis causis non sufficiunt tres testes, nam in obignatis testamentis iure ciuil. requiruntur septem, vt patet Instit. de testamen. §. fin. & C. eodem titulo. l. Hac consuluissima. Et in alijs perinde causis eadem seruatur cautela.

Argu. 2.

Tertio argumen. contra personas in dignitate constitutas, & potissimum si sint Ecclesie Romanae non satis est teparius testimonium numerus. Legitur enim secunda quæstione quinta, can. Præsul. quod Præsul. non damnatur nisi cum septuaginta duobus testibus, qui fuit numerus discipulorum Christi. Presbyter autem Cardinalis non nisi cum sexaginta quatuor testibus, deponatur. Diaconus vero Cardinalis vrbis Romæ non nisi cum 27. condemnatur. Subdiaconus acolythus, exorcista, lector, ostiarius, non nisi septem. Et est tex. Syluest. in Concil. generali. In huiusmodi autem Ecclesiasticis quippe quorum crimina minus sunt toleranda, pauciora deberent testimonia requiri, ergo vigentiori ratione in alijs non sufficiunt tres. In contrarium est illud. Deuter. 17. In ore duorum vel trium testimonium perbit qui interficietur. & cap. 16. In ore duorum vel trium testimonium stat omne verbum. Quod Christus Marthæ 18 approbando citauit. Idemque Paulus 1. ad Corinth. 12.

Argu. 3.

Paulus.

Ad quæstionem vnica conclusione respondetur. Duorum testimonium, qui sint homines fide digni sufficiens est in iudicio, & ad maiorem certitudinem trium. Conclusio hæc trifasio iure asseritur. Naturali, scilicet diuino, & humano. De diuino enim iam citata sunt testimonia. Et præterea Christus Ioan. 8. eadem ratione astruxit testimonium suum, quod simul erat & patris, fide dignum esse. Quo loco ait Augustin. quod in hoc testimonio numero est intrinsecum secundum mysterium commendata, in qua est perpetua veritas veritatis. Ius autem humanum patet 2. q. 3. ca. quod vero & extra de testibus. c. in omni negotio, & ff. eod. tit. l. vbi numerus. Ratione, autem naturali probatur. Certitudo (vt 1. Ethicor. auctor est Aristot.) non est similiter in omni materia exquirenda. Ob idq. in actibus humanis, qui in caduc-

Conclusio ratiua.

Suadet conclusio.

Augu.

Hh 2

